

Til Kulturdepartementet

Høringsuttalelse - gjennomgang av Norsk Kulturråd

Norske Tekstilkunstnere er ikke direkte invitert som høringsinstans i forbindelse med gjennomgangen av Kulturrådet, men vil gjerne bidra med det vi mener er viktige innspill.

Det er mye en kunne mene om generell kunst- og kulturforvaltning i rapporten som helhet og forslagene til endringer som blir lagt frem. For eksempel om rådsmedlemmenes kompetanse, om forholdet mellom rådet og fagutvalgene og om frihetsreform. Alt henger jo sammen, og forandrer man på en ting, så får det konsekvenser for hvordan andre deler av systemet fungerer.

Men for å spisse det vi mener har mest betydning for vårt fagfelt, velger vi å begrense oss til å omtale de punktene som direkte berører vår organisasjon og våre medlemmer. I denne rapporten vil det si det som handler om post 74, og det som handler om statens kunstnerstipend.

5.1 Norsk kulturfond og post 74 - Tilskudd til tiltak under Norsk kulturråd

NTK er en av institusjonene som mottar fast årlig driftsstøtte fra post 74.

Daglig leder og styreleder var til stede på dialogmøtet om denne posten i mars. Behovet for å revidere og å omplassere mottakere fra denne posten kom tydelig frem på dette møtet, både fra kulturrådet selv, og fra tilskuddmottakere.

Under forutsetning av at utvalgets presisering om at Norsk kulturfond i fremtiden også kan brukes til å gi mer ordinær driftsstøtte, ser vi det som positivt at det foreslås en opprydning og omplassering av tilskuddmottakerne, som vil medfører fjerning av post 74.

5.2 Forvaltningen av den statlige stipend- og garantiinntektsordningen

Ut fra det som har stått i pressen, vet vi at dette er et punkt som engasjerer både kunstnerorganisasjonene og mange kunstnere. Naturlig nok. Den statlige stipendordningen er en av bærebjelkene i norsk kunstøkonomi. Ikke bare for enkeltkunstnere som nyter godt av ordningen,

men kulturpolitisk først og fremst som en forutsetning for at faget og feltet skal kunne utvikle seg også uavhengig av skiftende markedsinteresser og utstillingstrender. Det er samspillet mellom den økonomisk uavhengige kunsten, de ofte formidlingsbaserte utstillingene, og det økonomisk styrte kunstmarkedet som skaper dynamikken som skal til for å videreutvikle og styrke feltet.

Fagfellevurdering

Et stipend er ikke en premie for allerede utført arbeid. Det er et økonomisk tilskudd til videreutvikling og ivaretagelse av kunstnerskap. Og det samme gjelder selvfølgelig for kunstfeltet som for andre fag, det er de som kjenner faget fra innsiden, som best kan vurdere hvem som har potensial til å utvikle nye ideer og nye uttrykk.

Det spesielle ved stipendvurderingene i motsetning til for eksempel prosjektsøknader er altså at man på bakgrunn av tidligere utført arbeid og karriereutvikling skal vurdere enkeltkunstners potensial for videre utvikling. Kunsthistorikerne, formidlerne, samlerne, pedagogene, galleristene, byggherrene og samfunnets representanter er representert i vurderingen av kunstnerens arbeid i museumsverdenen, i institusjonene, i galleriene, i utsmykkingskomiteene. De har blikk for og kvalifikasjoner til å vurdere formidlingspotensialet, markedspotensialet, prosjektenes relevans i en større sammenheng osv. Det er viktig og det er bra at mange er engasjert i kunstens relevans i forhold til samfunnet generelt.

Men når det kommer til å vurdere hvem som til enhver tid har mest behov for stipend for å utvikle kunstnerskapet sitt, er det uten tvil fagfellene som har den beste kompetansen. Det er de som kjenner til arbeidsprosessen og kan se muligheter til videre vekst, det er de som har erfaring med hva et stipend kan utløse av ennå ikke fullt utviklet potensial.

Det er dessuten de som kan lese et kunstnerskap via digitale bilder og beskrivelser, slik det praktiseres når stipendsøkerne vurderes. En må kjenne et fag fra innsiden for å vite hvilke kvaliteter som vanskelig kommer frem på fotografier, hvilke svakheter som ikke kommer frem, og ikke minst å kunne skille mellom fotografiets uttrykk og det egentlige kunstverkets uttrykk.

Armlengdes avstand og transparens.

Hvordan stipendkomiteen for billedkunstnere blir satt sammen, og hvem som velger medlemmene, har bestandig vært et engasjerende tema for billedkunstnere både utenfor og innefor organisasjonen. Heldigvis. Engasjementet gjør at de som sitter i stipendkomiteen vet at det følges med i de valgene de tar. Prosessen diskuteres stadig, og eventuelle forslag til endringer i rutiner behandles demokratisk. NBK har gjennom alle år tatt dette oppdraget svært seriøst, og stipendbehandlingen har bestandig vært under utvikling.

Gjennom nominasjonsprosess og uravstemning speiler stipendkomiteens medlemmer det som rører seg i norsk kunst, både det etablerte og det nye. Komiteen skiftes hvert annet år, og stadig nye tillitsmenn og medlemmer i organisasjonen sørger for at komiteens sammensetting ikke sementeres i en form, eller favoriserer et uttrykk. Denne brukernære prosessen sørger for påvirkningsmulighet og transparens for alle.

Med den ordningen utvalget foreslår, hvor rådet skal utpeke stipendkomiteene, vil transparensen i prosessen svekkes, og motivasjonen for hvem som blir utpekt som komiteens medlemmer vil sannsynligvis legge vekt også på andre sider enn de rent kunstfaglige. Utvelgelsesprosessen vil bare aktivere noen få representanter for kunstfagmiljøet, sannsynligvis personer med tillitt i det etablerte

kulturlivet og organisasjonene, og Kulturrådet vil få mer makt. Det er dermed fare for at valgene som blir tatt vil ta mer utgangspunkt i kulturlivets og samfunnets behov for stabilitet, enn i kunstens ofte uforutsigelige måte å forholde seg kritisk til det etablerte på. Resultatet kan bli tap av dynamikk, både i fagfeltet selv, og i forholdet mellom kunsten og samfunnet forøvrig.

Vi mener at hvis den nye valgordningen innføres, så mister man det utvalget gjerne vil oppnå, nemlig å "*Sikre idealet om kunstnerisk frihet, hindre at staten utøver press, sensurerer eller skjevfordeler resurser. Og at organiserte interesser ikke påvirker utøvelsen av det frie kunstskjønnnet.*"

Vi anbefaler derfor å beholde den statlige stipendordningen som den er, med fagfelleevaluering som en kompetansemessig nødvendighet, og med demokratisk valgt stipendkomite som den beste løsningen både når det gjelder generell transparens og armlengdes avstand til de bevilgende myndigheter.

Til slutt vil vi komme med følgende oppfordring:

Kunstnerøkonomien er for tiden gjenstand for en større gjennomgang. Stipendordningen er en viktig del av den økonomiske helheten, både politisk og økonomisk. Vi mener det er naturlig å se på stipendordningen i en større sammenheng, og at å vurdere endringer i stipendordningen nå, ville ta vekk noe av poenget med en viktig del av kunstnerøkonomi-utredningen.

Med vennlig hilsen for
Norske Tekstilkunstnere

Anne Stabell, styreleder

Som et apropos til fagfelleevaluering anbefales Erik Friis Reitans Essay i Morgenbladet 21. juni. Han får på en sjelden måte frem det som er så vanskelig å forklare om betydningen av virkelig fagkunnskap.

http://morgenbladet.no/ideer/2014/kvalitet_som_arbeidsredskap#.U9-MjbEvdik